

Orduda haritacılık :

Orduda Harita bilgisi

Yazan : Bin.
NÜZHET

Haritanın; zemin sathı üzerinde bulunan tabiî ve sunî bilecümle tafsîlâtın ve bu sath teşekkülâtının bir pilân üzerinde, bazı işaret mahsusa vasıtasile, tasvir edilmiş resimlerden ibaret olduğu malûmdur.

Haritanın harpteki ehemmiyeti :

Mühendislere yapacakları işlere ait projelerin tesisi ve bu işlerin vücade getirilmesinin temini için bir pilân icabettiği gibi zabıtana da harekâtı askeriyyeyi ihzar ve bunu sevkü idare için, bu harekâtı yapacakları sahai arazinin, bir plânı yani haritası lâzımdır.

Ordularda asker mevcudu çoğaldıkça, tedarikât ve tesli-hatı harbiyeye kesbi kuvvet ve tenevvü ettikçe, haritanın ve bunun müstelzimi olan topografiyanın ehemmiyeti de artmaktadır. Filhakika harplerde tahkimat ile örtülen arazi okadar tevessü etmektedir ki bunu yalnız göz ile değil, hatta tefekkür ile bile ihataya muktedir olunamıyor. Bu cihetle Kurmay subaylarına ve harekâtı harbiyyeyi icra edeceklerine arazinin az çok umumileştirilmiş bir şekli ve resmi lâzım gelmektedir.

Onlar, harekâtı harbiye pilân ve kararlarını ancak bu haritalara istinat ettirerek vazifelerinde muvaffak olacaklardır. Bundan başka ordular ordular okadar kuvvetli, muhtelif,

mütenevvi ve karışık bir şekil almıştır ki onların arazi üzerinde sevki idareleri çok nazık ve maharetli bir mesele şeklini kesp etmiştir. Bu meselenin halli için meratip ve silsilei askeriye'nin sonuncusuna kadar her âmire az çok vasi bir sahayı ihtiva eden ve az çok tafsilâtı haiz bulunan haritalar lâzım gelmektedir. Bu haritalar sayesinde onlar kendilerine mücavir kuvvetlerle irtibat tesis ederek harpteki vazifelerini en iyi bir surette ifa ve silahlarının (piyade, topcu, istihkâm, ilah..) tesiratını mütalea ve tetkik ve onlardan azamî hasıla elde etmek imkânını tesbit edecekleri gibi emirlerini vazihan verebilmekte ve raporlarını kat'i ve sahih olarak tertibe de muvaffak olacaklardır.

İşte harpteki bu hayatî ihtiyacı temin eden haritaların alımından ve kullanılmasından bahs eden ilme topoğrafya denmektedir. Harpten evvel askerî tatbikatta topoğrafyaya ait bilginin oldukça mahdud bir sahai tatbik bulacağı tahmin ve hemen umimiyetle harekâtı askeriyede küçük küçük mikyash haritaların mütaleasile ve yalnız merbut oldukları raporları tenvir eden kaba taslak yapılmış ve hiç bir sıhhat ve kıymeti fenniyeyi haiz olmayan krokilerle iktifa olunacağı düşünülüyor idi. Bittabi bu basit işler için basit vesaitin kullanacağına dair olan kanaat dolayısıyla dakik topoğrafya âlâtından istifade tasavvur olunmayordu. Yalnız müstahkem mevki ve kale harpleri için sahih ve dakik topoğrafya haritalarının ahz ve ihzârı daha son zamanlarda nazarı dikkate alınarak mahâl mahâl büyük mikyash ve sahih haritalar vücade getirilmekte bulunulmuştu ki; bunların alımı dakik âlâtı topoğrafyaya ve mühim vesaiki fenniyeye istinat ettiğinden bunlarla emniyetli endaht pilânları yapılabilmektedir.

Son büyük harbin bir çok aksamında olduğu gibi Fransa cihetinde maren muharebesinden sonra cephenin adeta mül-tasık sahra istihkâmâtı halîne gelerek harekâtı harbiyenin kale muharebeleri şeklini alması, yalnız kale ve istihkâm kıtaatının değil bütün ordunun kale muhasara ve müdafaa usullerini kabul etmesi iztirarında kalmasını mecburî kıl-mıştır. Binaenaleyh orduda küçük mikyash haritalar ihtiyaca vefa etmeyerek büyük mikyash haritalara da ihtiyaç hasıl olmuş, tekmil harekât, tahkimat ve tatbikatı askeriyyenin dakik ve sahih bir surette alınmış büyük mikyası topoğrafiya haritalarına istinat ettirilmesi mecburi bir zaruret şeklini almıştır.

Bu suretle Pilân directeur namı verilen 1:10.000 den 1:25 000 ne kadar büyük mikyash haritalar muhariplerin hakikî haritaları olmuştur.

İstikbâl harplerinin, geçen harpte olduğu gibi az çok vasi imtidattaki manatıkda ceryan etmesi daima varit ve müm-kündür. Bundan başka, hatta sahra harplerinde, kullanılan muhtelif kudret ve karşılıktaki vesaiti fenniye ve harbiyenin makul bir surette istimâl ve istihdamı da, yine az veya çok surette tekemmül etmiş topoğrafiya âlât ve vesaiti fenniye-sine müstenit haritaların kullanılması mecburiyetini hasıl edecek ve cephenin müteharrikliği ancak bütün memleketin büyük mikyash haritaları olmayan hükûmetler için böyle dakik ve mevziî haritaların vüdude getirilmesi için, icrası muktazi ameliyatın müşkülâtını arttırmaktan başka bir netice hasıl etmeyecek ve büyük mikyash dakik haritalara ihtiyaç lüzumunu azaltmayacaktır.

Zabitanın Topoğrafiya bilgisi :

O hâlde topoğrafiya bilgisine büyük bir ehemmiyet atfe-derek onu amelî ve esaslı bir hale sokmak mecburiyeti vardır.

Topoğrafiya bilgisi zabıtanda yalnız malûmatı umumiyelerinin bir kısmı olmayup bilakis malûmatı fenniyelerinin bir kısmı mühimmini teşkil etmelidir.

Haritaya malik olmak, onu şerh ve izah edebilmek ve hatta tabirat ve işaretatı mahsusasile okuyabilmek maksada kâfi değildir. Harita üzerinde ve arazide bazı mesaha ve tersim ameliyatını yani bazı ameliyatı topoğrafiyeyi de yapabilmek lâzımdır. Zaten bu ameliyat bir haritanın ahz ve tersimindeki esasların ayındır. Halbuki harita alımı hakkında malûmatı kâfiyeye sahip olmadan müstakillen haritayı okumak ve istimâl etmeği öğrenmek mümkün olmadığından, subayların topoğrafiya fennine ait bilgilerinin bu bapta bilcümle malûmat ve mevada şamil olması icap eder.

O hâlde acaba bir subay tekemmül etmiş bir topograf mı olmalıdır? Buna mümkün değildir denemezse de, topoğrafya fennini mükemmel surette tetkik ve tettebbu her halde çok fazla bir zaman sarfını icap ettirir, bilhassa çok mütenevvi ameli tatbikatta bulunmak elzemdir.

Bir subay ne bütün topoğrafiyaya müteallik âlâtın tafsilâtını bilmek ve nede harita alımının müteaddit safhalarına ait hususî usullerin heyeti umumiyesini öğrenmek lâzımdır. Ona, yalnız haritanın ahz ve tersimindeki umumî prensiplere vakıf olmak ve buna muktazî umumî kavaidin yalnız nazariyatını mütalaa etmek kâfidir. Fakat aynı zamanda bir asubayın icabında kullanmaya mecbur olacağı bazı âletlerin istimallerinde meleke ve mümarese edinmesi ve bu suretle gerek bir haritanın basıtcı istimalini ve gerek az çok bir haritanın alınması maksadile harp sahasında topoğrafya ameliyatının icrası için muktazî vukuf ve malûmata sahip olması lâzımdır. Başkaca eğer bütün ordunun topoğrafiya bigisinde

ahenk ve sıkı bir birlik tesisi isteniyorsa (haritanın müşterek esaslarında, eşkâli arazinin mütaleasında, endahat pilânlarının ve pilân direktörlerin muharebe sahasına tatbik ve mütaleasında) bütün ordu subaylarını müşterek ve umumî topoğrafik bir bilgi ile teşhiz etmek mecburiyeti vardır.

Vasi bir sahai araziye malik olan ve fakat büyük mikyashlı haritası olmayan bir memleketin her hangi bir mintaka-sının harp sahası olabileceği bir emri tabiidir. halbuki büyük mikyashlı haritaların elde edilebilmesi için, memleketin vüsatine göre (meselâ Türkiye için halihazır kadrosile akallı 100 sene gibi) uzun bir zamana ve mühim bir yekûna balığ olacak bir masrafa katlanılması icabeder. Kaideten dakik alınıp bir haritanın akallı 10 senede bir reviziyon görmesi iktiza edeceğine ve vasi bir memleketin haritasını 100 sene gibi büyük bir zamanda bitirebilecek bir teşkilâtın bu reviziyonu başarmak işine yetişemeyeceğine nazaran ordu her zaman noksan ve mühtacı tashih bir harita ile karşılaşmış olacaktır.

Bu mühim meseleyi halletmek ve harbin tevessü ettiği haritasız aksamda, mümkün olabildiği kadar şayanı istifade haritalar vücade getirmek için Harita Umum Müdürlüğünün şimdiki teşkilâtı kâfi gelmiyeceğinden ordu subaylarının da mintaka mintaka bu noksanı telâfi edebilmeleri için kâfi derecede bir topoğrafik bilgiye sahip olmaları zaruret ve mecburiyeti vardır.

Subayların topoğrafik bilgisinin tevsii nasıl mümkün olur?

Evvel emirde ihtiyacı hazıraya ait nazari bilgiyi verebilecek mükemmel ve fennî kitapların ihzarı;

Bu maksat ile Fransa kurmayı, tedrisat şubesinin 3 No, 1920 tarihli emri üzere tekmil Fransa askerî mekteplerinde okutturulmak üzere bir heyet tarafından bir topoğrafiya

kitabı yazılmıştır. Bu kitabın tabedilebilecek şekilde tercümesi tarafımdan ikmâl edilmiştir.

Saniyen: Ordu subaylarının malûmatı nazariyelerini ameliyat ile tetevvûç edüp kesbi meleke edebilmeleri için sahâi tatbikata sevk edilmeleri; bunun için Fransa ordusu subaylarına coğrafiya dairesinde muayyen müddet sitaj yaptırılmaktadır.

Bizde de bütün ordu subaylarının esaslı bir program ve teşkilât tahtında iki yaz mesai devresinde arazi üzerinde ameliyat ve bu iki yaz mesaisi rasındaki kış devresinde büroda nazari tedrisat olmak üzere sitaj ve tatbikat görmeleri için Harita U. Müdürlüğünde çalıştırılmaları ve bilhassa kurmaylığa intisap edeceklerin bu sitajlarda iyi not almış olmalarının esas addedilmesi ve bütün subayların bu sitajı ciddiyet ve ehemmiyetle takip etmeleri için iyi not almış olanlara muayyen bir kıdem verilmesi gibi bir teşvik ve tergip esası vazedilmesi teemmül olunabilir.
